نفت و انرژی

پایان تعمیرات اساسی سکوهای فازهای ۴ و ۵ پارس جنوبی

رئیس عملیات تولید شرکت نفت و گاز پارس اعلام کرد: تعمیرات اساسی سکوهای فازهای ۴ و ۵ پارس جنوبی با هدف حفظ تولید پایدار گاز پایان یافته است.

به گزارش زمان به نقل از شرکت نفت و گاز پارس، مهدی رجبی با بیان اینکه کارکنان این شرکت همواره در خط مقدم جبهه اقتصادی حضور دارند، گفت: با تلاش بی‌وقفه کارکنان، یکی از سنگین‌ترین برنامه‌های تعمیراتی امسال با ثبت ۱۲ هزار و ۷۳۴ نفر ساعت کار بدون حادثه در سکوهای فازهای ۴ و ۵ پارس جنوبی به اجرا در آمد.

وی با اشاره به اجرای تعمیرات اساسی سکوهای SPD۵ و SPD۶ در بازه زمانی ۲۰ خرداد تا ۱۲ تیر گفت: با توجه به همزمانی انجام تعمیرات اساسی سکوهای فازهای ۴ و ۵ با جنگ تحمیلی ۱۲ روزه، با تشکیل مستمر نشست‌ها و اجرای تمهیدات لازم در حوزه‌های ایمنی و پشتیبانی، برنامه‌های تعمیرات با جدیت و در زمان پیش‌بینی‌شده عملیاتی شد.

رئیس عملیات تولید شرکت نفت و گاز پارس با بیان اینکه در جریان تعمیرات اساسی سکوهای SPD۵ و SPD۶، یک‌هزار و ۱۶۳ دستورکار تعمیراتی اجرا شد، افزود: این عملیات شامل تعمیر و تعویض شیرهای ۳۲ اینچ (MOV) فوق سنگین ۱۵ تنی، باز کردن و شست‌وشوی مخازن، تعمیر و کالیبراسیون شیرهای اطمینان و اجرای فعالیت‌های مرتبط با برق، بازرسی فنی و... بود که با موفقیت به پایان رسید و سکوهای یادشده دوباره در مدار تولید قرار گرفتند.

رجبی گفت: در جریان تجاوز رژیم صهیونیستی به کشورمان، کارکنان سکوهای گازی پارس جنوبی با تحمل دشواری‌های ناشی از شرایط اضطراری، از سراسر کشور خود را با هر وسیله‌ای به محل کار رساندند و با اجرای ایمن تعمیرات اساسی، روند فعالیت‌ها را استمرار بخشیدند.

افزایش ۲۳ درصدی تقاضای انرژی جهان تا ۲۰۵۰

تقاضای انرژی جهان تا سال ۲۰۵۰ حدود ۲۳ درصد افزایش می‌یابد، در حالی که جمعیت جهان در همین بازه زمانی تنها ۱۸ درصد رشد می‌کند. با این حال، تغییر سبک زندگی و افزایش ۲۰ درصدی نرخ شهرنشینی، مهم‌ترین عوامل افزایش تقاضای انرژی در جهان تا آن زمان خواهند بود.

به گزارش زمان به نقل از شانا، گزارش چشم‌انداز جهانی نفت ۲۰۲۵ در دومین روز نهمین سمینار بین‌المللی اوپک (پنجشنبه، ۱۹ تیر) رونمایی شد. بر اساس این گزارش، تقاضای انرژی جهان تا سال ۲۰۵۰ نسبت به سال ۲۰۲۴ میلادی حدود ۲۳ درصد افزایش می‌یابد از سوی دیگر، پیش‌بینی می‌شود جمعیت جهانی با رشد تقریبی ۱.۵ میلیارد نفری، از ۸.۲ میلیارد نفر در سال ۲۰۲۴ به حدود ۹.۷ میلیارد نفر تا سال ۲۰۵۰ برسد. این نشان می‌دهد جمعیت جهان حدود ۱۸ درصد افزایش خواهد داشت که به‌طور عمده ناشی از رشد جمعیت در کشورهای غیرعضو OECD (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی) است.

همچنین بر اساس این پیش‌بینی، جمعیت در سن کار جهان تا سال ۲۰۵۰ حدود ۸۰۵ میلیون نفر افزایش یافته و از ۶.۱ میلیارد نفر فراتر خواهد رفت. به این ترتیب، با وجود رشد ۲۳ درصدی تقاضای انرژی و افزایش ۱۸ درصدی جمعیت، جمعیت فعال در سن کار تنها حدود ۱۵ درصد افزایش خواهد داشت

رشد تقاضای جهانی انرژی با تغییر سبک زندگی

مهم‌ترین عامل افزایش تقاضا برای انرژی تا سال ۲۰۵۰ تغییر سبک زندگی در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور است. در این کشورها، شهرنشینی بیشتر و تخمین زده می‌شود تا آن سال، ۶۸ درصد از جمعیت جهان، یعنی بیش از ۶.۶ میلیارد نفر در مناطق شهری زندگی کنند. این در حالی است که اکنون ۵.۵ میلیارد نفر از جمعیت جهان در شهرها سکونت دارند و تا سال ۲۰۵۰ تقریباً ۱.۹ میلیارد نفر به شهرها مهاجرت می‌کنند، بنابراین بیشترین تغییر در ساختار جمعیتی جهان تا سال ۲۰۵۰، مربوط به تغییر شیوه زندگی از مدل‌های دیگر به شهرنشینی است.

شهرنشینی تا سال ۲۰۵۰ حدود ۲۰ درصد بیشتر می‌شود؛ موضوعی که تا حد زیادی می‌تواند رشد ۲۳ درصدی تقاضای انرژی تا میانه قرن ۲۱ را توجیه کند. این تغییر به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور، جهش در تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی را به دنبال خواهد داشت.

گزارش چشم‌انداز جهانی نفت ۲۰۲۵ البته در ترسیم آینده برای رشد اقتصادی جهان و کشورهای مختلف کمی محتاط‌تر بوده و این پیش‌بینی را تا سال ۲۰۳۰ منتشر کرده است.

بازار داغ انرژی در اقتصادهای نوظهور

این گزارش تأکید دارد که رشد تولید ناخالص داخلی (میانگین میان‌مدت ۲۰۲۴ تا ۲۰۳۰) در جهان ۲.۹ درصد در سال خواهد بود. با این حال رشد اقتصادی در کشورهای OECD (که بیشتر اعضای آن کشورهای توسعه‌یافته هستند) در این بازه زمانی تنها ۱.۷ درصد در سال پیش‌بینی شده است.

۵۷ درصد بازار کار در اختیار مشاغل غیررسمی است؛

بازار کار ایران نیازمند بازنگری جدی و سیاست‌گذاری هدفمند

معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، کاهش بازار غیررسمی و اتصال کسب‌وکارهای کوچک به بازارهای جامعه ایران را محور اصلی برنامه های این وزارتخانه در حوزه اشتغال عنوان کرد و گفت: همچنان ۵۷ درصد بازار کار ایران در اختیار مشاغل غیررسمی است.

به گزارش سرویس اقتصادی زمان، سید مالک حسینی روز یکشنبه در نشست خبری با گرامیداشت یاد شهدای جنگ ۱۲ روزه تحمیلی اخیر، اظهار داشت: در این بحران، مرجعیت خبر به استان‌ها و رسانه‌های داخلی بازگشت و شاهد تحول اساسی در پوشش رسانه‌ای بودیم؛ تلاش بی‌وقفه فعالان رسانه‌ای در جنگ نابرابر اخیر بار دیگر نشان داد که مردم ایران در حمایت از خاک و هویت خود هیچ تردیدی به خود راه نمی‌دهند. حسینی با اشاره به دوره مسئولیت خود در معاونت توسعه کارآفرینی، به تشریح چهار رویکرد کلان معاونت پرداخت و با اشاره به برنامه های اعلامی وزیر کار به مجلس برای بهبود فضای اشتغال در کشور اظهار داشت: برای تحقق این برنامه ها چندین برنامه محوری از جمله کاهش بازار غیررسمی و اتصال کسب‌وکارهای کوچک به بازارهای جامعه ایران را در دستور کار قرار داده ایم. معاون وزیر کار افزود: سایر امور جاری نیز با استفاده از ظرفیت‌های موجود و با هدف بهبود فرآیندها در حال پیگیری است و طی روزهای آینده گزارش کامل اقدامات انجام‌شده ارائه خواهد شد. معاون وزیر کار با تاکید بر لزوم تداوم حرکت رسانه‌ها در مسیر اطلاع‌رسانی، برای خبرنگاران آسیب‌دیده آرزوی سلامتی کرد و از پیگیری وضعیت آن‌ها خبر داد. معاون وزیر کار، با اشاره به چالش‌ها و تحولات اخیر بازار کار، بر لزوم بازنگری اساسی در سیاست‌گذاری‌های این حوزه تاکید کرد و با بیان اینکه در گذشته اشتغال، به موضوعی دارای شتاب‌زدگی و تشویش بدل شده بود، افزود: نیازمند بازگشت به شرایطی هستیم که تحلیل دقیق بازار کار را در اختیار جامعه و به‌ویژه کارفرمایان و فعالان جدید بازار قرار دهیم. وی تغییرات بنیادین بازار کار کشور، به ویژه در هرم نسبی ورود نیروی انسانی به این حوزه را مورد توجه قرار داد و اضافه کرد: موضوعاتی مانند تحولات جمعیتی و وضعیت کارگران خارجی، به خصوص اتباع افغانستانی، اکنون به یکی از محورهای اصلی گفت‌وگوهای تخصصی و سیاست‌گذاری تبدیل شده است. البته سیاست‌گذاری کلان در این زمینه جنبه امنیتی دارد که خارج از وظایف مستقیم این معاونت است. حسینی با اشاره به داده‌های اخیر مربوط به بازار کار خاطرنشان کرد: بر اساس جدیدترین آمار رسمی منتشر شده از سوی مرکز آمار، وضعیت بازار کار در بهار ۱۴۰۴ نسبت به مدت مشابه سال قبل، نشانه‌های امیدبخشی داشته است؛ هرچند نرخ مشارکت اقتصادی تغییری جدی نکرده، اما حفظ روند کاهشی نرخ بیکاری و کاهش اشتغال ناقص، نشان می‌دهد در صورت ادامه سیاست‌گذاری‌ها برای کاهش بازار غیررسمی، می‌توان به توفیقات جدی‌تری دست یافت. معاون وزیر کار با اشاره به سهم قابل توجه بازار کار غیررسمی در اقتصاد کشور افزود: آمارها حاکی از آن است که ۵۷ درصد بازار کار ایران همچنان در اختیار مشاغل غیررسمی است و این موضوع به ویژه در حوزه بیمه نیروی کار، فاصله چشمگیری با وضعیت مطلوب دارد. البته تصویب بیمه فعالان پلتفرم‌های حمل‌ونقل در اواخر سال گذشته یکی از دستاوردهای مهم در مسیر ساماندهی بازار کار بود و می‌تواند تحولی جدی ایجاد کند.

معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، با اشاره به مدیریت موضوع اتباع افغانستانی در ایران، تاکید کرد: این وضعیت ناشی از حضور بیش از حد نیروی کار خارجی از افغانستان است و اگر بخواهیم آمار نیروی کار غیررسمی را هم در نظر بگیریم، این ارقام تفاوت بسیار زیادی خواهد داشت. وی با اشاره به ورود اتباع افغانستانی در چهار موج مختلف طی نزدیک به نیم قرن گذشته به دلیل تهاجمات خارجی، افزود: در این سال‌ها با وجود چالش‌ها، نگاه غالب در جامعه ایران نگاه انسانی و برادرانه به مهاجران بوده است. حسینی اظهار کرد: آمارهای رسمی مهاجران افغانستانی در یکی دو سال اخیر تعدیل شده، اما پیش از این بر اساس آمار رسمی مهاجران افغانستان حدود ۱۰ درصد جمعیت ایران را تشکیل می‌دادند؛ رقمی که حضور چنین جمعیتی از یک کشور همسایه در کشوری با نظام اقتصادی سوبسیدمحور را در سطح جهان کم‌نظیر می‌سازد. زیرا مهاجران، مانند دیگر شهروندان، از خدمات عمومی بهره‌مند می‌شوند. حسینی تصریح کرد: نگاه به مهاجران در ایران همزمان با نگاه انسانی و حفظ کرامت ایرانیانی که در این سال‌ها میزبانی کردند، بخشی از واقعیت جامعه است و هرگونه برداشت نادرست یا اتهام به جریان ضد مهاجرتی خاص بی‌انصافی خواهد بود. وی با اشاره به وقایع جنگ ۱۲ روزه و حساسیت‌های عمومی جامعه در این زمینه گفت: در حوزه سیاست، نگاه محترمانه به اتباع افغانستانی همچنان حفظ شده و ما همچنان با توجه به شرایط دشوار خود، میزبان این عزیزان هستیم. کشور ما بیش از چهار دهه از سخت‌ترین تحریم‌ها و بحران‌های اقلیمی از جمله بحران آب عبور کرده اما هیچ زمان به سمت سیاست‌های نادرست یا رهاکردن این وضعیت نرفته است. شاید فقط یک رهاشدگی در سال‌های اخیر در مدیریت این وضعیت رخ داده باشد. حسینی ادامه داد: باور اصلی نگاه انسانی به تمام مردم، به ویژه مهاجران افغانستانی است که ایران با آنها خاستگاه مشترک تمدنی و فرهنگی دارد و اگر تقسیمات استعماری نبود، شاید اکنون مرزی هم مطرح نبود. وی افزود این رویکرد فرهنگی، در میان نخبگان ایران غالب است. معاون وزیر به سیاست‌ها و طراحی وزارت کشور طی سال گذشته و پیش از جنگ ۱۲ روزه اشاره کرد و گفت: هر کسی که وارد این کشور می‌شود، اگر به شکل قانونی و رسمی و بر اساس الزامات مهاجرتی باشد، مورد حمایت قرار می‌گیرد. ما در حوزه سرمایه‌گذاری خارجی هیچ محدودیتی نداریم و اکنون نیروهای کار از ۸۰ کشور دنیا در ایران حضور دارند، البته تعدادشان متفاوت است. حسینی با طرح این پرسش که «نیروی کار غیرقانونی در کجای دنیا مورد تکریم است؟» تصریح کرد: نیروی کار خارجی با هر ملیتی برای ما عزیز است اما وقتی خود را معرفی نمی‌کند و از مسیر قانونی نمی‌آید، چگونه سیاست‌گذار یا مجری باید به او اجازه فعالیت بدهد بدون آنکه هویتش روشن باشد؟ وی افزود: یکی از چالش‌های بازگشت اتباع به افغانستان این است که هنگام خروج از ایران پرسیده می‌شود از کجا معلوم این فرد افغانستانی است؟ و طالبان هم افراد بی‌مدرک هویتی را نمی‌پذیرد. در حالی که در ایران بحث شناسایی و احراز هویت نیروی کار مطرح است و گاهی با انتقاد مواجه می‌شود. حسینی تاکید کرد: نگاه ایران به مهاجران فرهنگی است و کسانی که وقایع اخیر را به گونه دیگری تفسیر می‌کنند، گاهی شیوه یا فرایند را اشتباه متوجه شده‌اند و باید در کنار رعایت سیاست‌های قانونی، بر حفظ کرامت انسانی و کنترل بازار کار توجه داشت.

اعتماد مردم؛ سرمایه‌ای ارزشمند در جنگ ۱۲ روزه

یک مقام مسئول گفت که در شرایط جنگ تحمیلی ۱۲ روزه اخیر که کشور با چالش‌های گسترده‌ای مواجه شد، عملکرد بانک مرکزی در مدیریت فضای پولی و مالی فراتر از انتظار فعالان اقتصادی بود.

به گزارش زمان به نقل ازمهر، سهیل آل‌رسول، نایب رئیس کمیسیون خدمات فنی مهندسی و صنعت احداث اتاق بازرگانی ایران با تاکید بر مدیریت مؤثر بانک مرکزی در شرایط بحرانی گفت: در شرایط جنگ تحمیلی ۱۲ روزه اخیر که کشور با چالش‌های گسترده‌ای مواجه شد، عملکرد بانک مرکزی در مدیریت فضای پولی و مالی فراتر از انتظار فعالان اقتصادی بود. برخلاف پیش‌بینی‌ها مبنی بر نوسان قابل توجه در بازارها و افزایش نرخ ارز مشابه اتفاقات بورس و همچنین باوجود حمله‌های سایبری و خبرسازی گسترده هک سامانه‌های بانکی، خدمات پولی و بانکی توانست به نحو مطلوبی ادامه یابد و مردم و فعالان اقتصادی توانستند کارهای خود را پیش ببرند. وی افزود: هرچند دو بانک ما به ویژه بانک سپه دچار مشکلات شدند که انتظار عمومی این بود که با این عوارض اخلال در برخی شعب بانکی گسترده‌تر شود، اما مدیریت بانک مرکزی اجازه نداد پیوستگی و پایداری شبکه بانکی از بین برود. این فعال اقتصادی به حضور میدانی رئیس کل بانک مرکزی در روزهای ابتدایی جنگ ۱۲ روزه و بازدید از شعب بانک‌ها اشاره کرد و گفت: این موضوع نقش مؤثری در حفظ آرامش و تداوم فعالیت‌های اقتصادی داشت و انتظار می‌رود این نوع عملکرد میدانی باز هم توسعه یابد. آل‌رسول در خصوص تأمین ارز در جنگ ۱۲ روزه خاطر نشان کرد: دولت و بانک مرکزی در تأمین ارز کالاهای اساسی و دارو عملکرد موفقی داشت و توانست تأمین مالی لازم را به خوبی انجام دهد. با این حال، صنایع زیرساختی دیگر هم نیازمند تأمین ارز هستند که باید در دستور کار قرار گیرد. وی ادامه داد: با وجود کسری بودجه دولت و انتظار مواجهه با بحران‌های جدید، عملکرد مثبت بانک مرکزی توانست آرامش روانی را به فضای اقتصادی بازگرداند. ضمن اینکه بخش قابل توجهی از منابع نیز صرف بازسازی بخش‌های آسیب دیده و تقویت حوزه‌های نظامی خواهد شد. وی اظهار داشت: دوره جنگ، دوره‌ای سخت بود که آرامش روانی مردم را تحت تأثیر قرار داد، اما بلوغ و ویژگی خاص مردم ایران در حفظ اعتماد به حکمرانی، دولت و شبکه بانکی قابل تقدیر است. این همدلی و اعتماد مسئولیت سیستم حکمرانی را سنگین‌تر می‌کند تا نیازهای اساسی مردم را به بهترین نحو تأمین و از کسب‌وکارهای خرد و متوسط حمایت کند. امیدوارم این همدلی به نیروی محرکه‌ای برای توسعه و پیشرفت کشور تبدیل شود و چرخ اقتصاد بهتر از گذشته بچرخد.

عرضه مسکن افزایش می یابد

نایب رئیس کمیسیون عمران مجلس، با اشاره به تأثیرات مثبت خروج اتباع غیرمجاز، گفت: این اقدام موجب کاهش مصرف یارانه‌ها و افزایش فرصت‌های شغلی برای ایرانیان شده و همچنین به دلیل حجم گسترده خروج این مهاجران از کشور، عرضه خانه نیز در بخش های مختلفی از کلانشهرها افزایش پیدا می‌کند.

به گزارش زمان به نقل ازخانه ملت، ابراهیم نجفی با اشاره به وضعیت ساخت‌وساز مسکن گفت: خروج اتباع غیرمجاز آثار خوبی برای کشور به همراه دارد، چرا که این افراد در تمامی حوزه‌ها از جمله یارانه‌های آموزشی، نان و انرژی استفاده می‌کردند. همچنین خروج آن‌ها از منظر امنیتی نیز برای کشور اثرات مثبتی به همراه دارد. این نماینده مردم در مجلس با اشاره به تاثیر خروج ماهران افغان بر ساخت و ساز مسکن افزود: هم اکنون شهرداری تهران نیز بخش زیادی از نیروهای خدماتی خود را از اتباع افغانستانی تأمین می‌کرد حال فرصت مناسبی برای اشتغال افراد بومی ایجاد شده است. هرچند برخی کارفرمایان به دنبال استفاده از نیروی کار ارزان بودند، اما حالا ناگزیر به استخدام کارگران ایرانی با دستمزد واقعی هستند. ممکن است موضوع خروج اتباع به صورت محدود و در برخی حوزه‌ها چالش‌هایی در حوزه کمبود نیرو ایجاد کند، اما بی شک مزایای آن بیشتر است. نایب رئیس کمیسیون عمران مجلس تأکید کرد: از سوی دیگر خروج اتباع غیرمجاز موجب افزایش عرضه مسکن می‌شود، چرا که تعداد قابل توجهی از افراد که هم‌اکنون در حال ترک کشور هستند، واحدهای مسکونی را اجاره کرده بودند که در حال حاضر به بازار عرضه شده و برخی از کمبود عرضه را جبران می‌کند.

تلاش دشمن برای به اشتباه انداختن فعالان اقتصادی

کارشناس پولی و بانکی با بیان اینکه دشمن با ارایه اطلاعات نادرست به دنبال به اشتباه انداختن فعالان اقتصادی و ایجاد نوسان در فضای اقتصادی کشور است، گفت: می توان بازار ارز را با ابزارهای موجود مدیریت و از جهش غیرمنطقی که بیشتر مورد پسند دلالان است، پیشگیری کرد.

به گزارش زمان به نقل ازایرنا، احمد بهشتی لنگرودی اظهار داشت: همان‌طور که در اخبار و حتی اعتراف رسانه‌های خبری بیگانگان شنیدیم، یکی از شگردهای دشمنان برای ایجاد بحران‌های مختلف در کشور، استفاده از روش انتشار شایعات، درج اخبار نادرست و دروغ‌پراکنی در رسانه‌های تبلیغاتی و فضای مجازی است. وی افزود: به‌طور معمول هدف از این ترفند، تضعیف بنیان‌های اقتصادی، اجتماعی، نظامی و فرهنگی بوده و هدف نهایی آن ایجاد اختلال در قدرت تصمیم‌گیری صحیح، منطقی و معقول از سوی مسئولان و یا آحاد مردم عادی در زمان‌های حساس است که در نتیجه این امر، منجر به اتخاذ تصمیمات احساسی و آسیب‌زننده می‌شود. این کارشناس پولی و بانکی عنوان کرد: همان‌طور که همه می‌دانیم، بانک‌ها نقش عمده‌ای در ایجاد ثبات اقتصادی و فرصت‌های سرمایه‌گذاری و حمایت از تولید و اشتغال در صنایع و نیز دیگر بخش‌های مختلف و مهم اقتصادی کشور دارند. از طرفی، اقدام درجهت برهم زدن نظم عمومی و ضربه زدن به مؤلفه‌های مهم اقتصادی یکی از اصلی‌ترین اهداف جنگ‌های تبلیغی و روانی بدخواهان است. بهشتی لنگرودی گفت: بروز هرگونه وقفه، اشکال و یا ضعف عملیات و عدم کارایی در عملکرد سیستم‌های اطلاعات‌محور و نحوه مطلوب خدمات‌رسانی بانک‌ها یا ایجاد تردید درخصوص قدرت حفاظت بانک‌ها از اطلاعات و داده‌ها و اموال و دارایی‌های مشتریان، می‌تواند بالقوه موجب ایجاد هراس و وحشت در بین سپرده‌گذاران و مشتریان شود. لذا جا دارد که به‌صورت مستمر، عملکرد بهینه سیستم‌های خدمات‌رسانی بانک‌ها، همچنین نحوه حفاظت از اطلاعات و داده‌ها و دارایی‌های مشتریان و نیز عملکرد کارکنان، نحوه مدیریت ریسک‌های عملیاتی و اعتباری، حقوقی و فناوری اطلاعات و شهرت و... رصد و مورد بازبینی دقیق قرار گیرد. وی ادامه داد: از آن مهم‌تر، واحدهای روابط عمومی بانک‌ها آمادگی و سرعت لازم را جهت مقابله با درج اخبار ناصحیح در فضای مجازی و رسانه‌ای دارا بوده و در اینگونه موارد با سرعت عمل در خصوص ارایه توضیحات لازم به منظور اعتمادسازی و ایجاد شفافیت برای مشتریان خود اقدام کنند.

یادداشت

بانکداری در جنگ و تجربه ایران؛ تاب‌آوری مالی در بحران!

محمدحسین محمدی

جنگ، فراتر از میدان‌های نبرد نظامی، پدیده‌ای چندوجهی است که اقتصاد، اجتماع، سیاست و فناوری یک کشور را به چالش می‌کشد. نظام بانکی، به‌عنوان ستون فقرات اقتصاد، در این شرایط نقشی کلیدی در حفظ ثبات مالی، اجتماعی و روانی ایفا می‌کند. تجربه ایران در جنگ تحمیلی (۱۳۵۹-۱۳۶۷)، همه گیری کرونا (۱۳۹۸-۱۴۰۱) و به‌ویژه جنگ ۱۲روزه خرداد ۱۴۰۴ با رژیم صهیونستی، نشان‌دهنده تحول بانک‌ها از نهادهای صرفاً مالی به بازوهای راهبردی تاب‌آوری ملی است. این یادداشت با نگاهی علمی و تطبیقی، تجربه ایران و کشورهای هم‌تراز را در حوزه بانکداری جنگی طی سه دهه اخیر بررسی می‌کند و بر ضرورت تقویت امنیت سایبری و بانکداری دیجیتال تأکید دارد. هدف، ارائه تحلیلی جامع با هدف ارایه درس‌هایی عملی برای سیاست‌گذاری مالی در شرایط بحرانی است.

بانکداری جنگی: مفهوم و اهمیت

بانکداری جنگی به مجموعه سیاست‌ها، فناوری‌ها و اقداماتی اطلاق می‌شود که نظام بانکی برای حفظ پایداری خدمات مالی در شرایط جنگی یا بحران‌های مشابه به کار می‌گیرد. این مفهوم شامل تأمین نقدینگی، ارائه خدمات پایه‌ای مانند پرداخت و انتقال وجه، مدیریت ریسک‌های سایبری و حفظ اعتماد عمومی است. در شرایط جنگی، بانک‌ها با چالش‌هایی نظیر تخریب زیرساخت‌های فیزیکی، افزایش تقاضای نقدینگی، حملات سایبری و فشارهای روانی ناشی از جنگ مواجه می‌شوند. این چالش‌ها نیازمند انعطاف‌پذیری عملیاتی، زیرساخت‌های دیجیتال مقاوم و پروتکل‌های امنیتی پیشرفته است. ایران، به‌عنوان کشوری با تجربه طولانی در مواجهه با تحریم‌ها و تهدیدات نظامی، نمونه‌ای منحصربه‌فرد در بانکداری جنگی ارائه می‌دهد. جنگ ۱۲روزه ۱۴۰۴، به‌عنوان اولین تقابل مستقیم با رژیم صهیونستی، نظام بانکی را با افزایش تقاضای تراکنش‌ها و حملات سایبری هدفمند مواجه کرد. بااین‌حال، اقدامات پیشگیرانه بانک مرکزی و زیرساخت‌های دیجیتال، امکان تداوم خدمات را فراهم کرد و درس‌هایی ارزشمند برای آینده به جا گذاشت.

تجربه ایران در بانکداری جنگی (بحران)

جنگ تحمیلی: در طول جنگ تحمیلی حزب بعث عراق علیه ایران، نظام بانکی کشور با چالش‌های متعددی مواجه شد: تخریب شعب در مناطق جنگی، کمبود نقدینگی و محدودیت‌های ناشی از تحریم‌های بین‌المللی. با وجود این، بانک‌ها با استفاده از سیستم‌های آفلاین و دفاتر کاغذی، خدمات پایه‌ای مانند پرداخت حقوق و تسهیلات را حفظ کردند. تجربه این دوره نشان داد که تمرکز بر خدمات ضروری و انعطاف‌پذیری عملیاتی، کلید تاب‌آوری مالی در شرایط بحرانی است.

پاندمی کرونا: پاندمی کرونا نقطه عطفی در توسعه بانکداری دیجیتال ایران بود. محدودیت‌های تردد و ضرورت کاهش حضور فیزیکی، بانک‌ها را به سمت تقویت زیرساخت‌های برخط سوق داد. خدماتی مانند بازگشایی حساب غیرحضوری، تمدید تسهیلات و پرداخت‌های دیجیتال از طریق اپلیکیشن‌های بانکی، دسترسی مردم به خدمات مالی را تسهیل کرد. بر اساس گزارش بانک مرکزی، در سال ۱۴۰۰، بیش از ۸۵ درصد تراکنش‌های بانکی به‌صورت غیرحضوری انجام شد که نشان‌دهنده جهش قابل‌توجه در دیجیتالی‌سازی بود. این زیرساخت‌ها بعدها در جنگ ۱۲ روزه اخیر نقش کلیدی ایفا کردند.

جنگ ۱۲روزه: جنگ ۱۲روزه خرداد ۱۴۰۴، آزمونی جدی برای نظام بانکی ایران بود. بر اساس گزارش‌های رسمی بانک مرکزی ، تراکنش‌های شبکه شاپرک از ۱.۳۵۲ میلیارد به ۱.۴۲۹ میلیارد در این دوره افزایش یافت، اما پایداری شبکه در سطح ۹۷.۸ درصد حفظ شد. حملات سایبری به بانک‌های سپه و پاسارگاد، که گروه هکری "گنجشک درنده" مسئولیت آن را بر عهده گرفت، به کندی موقت سامانه‌های کارتی منجر شد. بااین‌حال، بانک مرکزی با فعال‌سازی پروتکل‌های اضطراری و محدودسازی پورت‌های آسیب‌پذیر، طی کمتر از ۲۴ ساعت خدمات را به حالت عادی بازگرداند. این تجربه نشان‌دهنده اهمیت سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های دیجیتال و آمادگی سایبری است که به نظر می رسد برای بانکهای بزرگ تر بسیار باید بیش از انچه که انجام شده توجه میشد.

امنیت سایبری: جبهه نامرئی جنگهای نوین

امنیت سایبری در عصر دیجیتال، به یکی از مهم‌ترین جبهه‌های جنگ تبدیل شده است. حملات سایبری می‌توانند با هدف قرار دادن زیرساخت‌های حیاتی مانند نظام بانکی، اعتماد عمومی را تضعیف کنند. در جنگ ۱۲ روزه اخیر، حملات سایبری به بانک‌های سپه و پاسارگاد با نفوذ به پورت‌ها و کنترل سرورها انجام شد اما در آن سو بانک مرکزی با بازسازی سریع سیستم‌ها و تقویت فایروال‌ها، این تهدید را مهار کرد. بااین‌حال، قطع موقت اینترنت به‌عنوان یک راهکار دفاعی، دسترسی مردم به خدمات دیجیتال را محدود کرد و نشان داد که راهکارهای موقت نمی‌توانند جایگزین زیرساخت‌های امنیتی پایدار شوند. تجربه اوکراین نیز درس‌های مشابهی ارائه می‌دهد. در سال ۲۰۱۵، حمله سایبری به شبکه برق اوکراین، خدمات بانکی را در برخی مناطق مختل کرد. اوکراین با استفاده از فناوری‌های رمزنگاری پیشرفته و شبکه‌های ارتباطی امن، تاب‌آوری خود را افزایش داد. ایران نیز در سال‌های اخیر با ایجاد قرارگاه دفاع سایبری و سرمایه‌گذاری در فایروال‌های بومی، گام‌هایی در این مسیر برداشته است. بااین‌حال، تدوین پروتکل‌های سایبری جنگی و آموزش نیروی انسانی متخصص، همچنان نیازمند توجه بیشتری است.

بانکداری دیجیتال: ضرورتی راهبردی

بانکداری دیجیتال، که در ایران از اواخر دهه ۱۳۷۰ آغاز شد، در شرایط بحرانی به‌عنوان ابزاری راهبردی عمل می‌کند. در جنگ ۱۴۰۴، خدماتی مانند انتقال وجه، تمدید تسهیلات و صدور ضمانت‌نامه‌های غیرحضوری، به‌ویژه در شهرهای مرزی، نقش مهمی در حفظ دسترسی مردم به خدمات مالی ایفا کردند. بر اساس گزارش بانک مرکزی، ۹۲ درصد تراکنش‌های بانکی در این دوره به‌صورت غیرحضوری انجام شد که نشان‌دهنده موفقیت زیرساخت‌های دیجیتال است. از سوی دیگر، تجربه اوکراین نشان داد که پلتفرم‌های دیجیتال، مانند چت‌بات "دیا"، می‌توانند در هماهنگی عملیات امدادی و گزارش تهدیدات جنگی نقش داشته باشند. ایران نیز می‌تواند با توسعه پیام‌رسان‌های بومی و پلتفرم‌های مالی دیجیتال، تاب‌آوری خود را تقویت کند. این امر مستلزم سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های ابری، دیتاسنترهای امن و پروتکل‌های رمزنگاری است. علاوه بر این، توسعه خدمات مبتنی بر پیامک و کیف‌پول‌های موبایلی می‌تواند دسترسی به خدمات مالی را در مناطق با زیرساخت محدود تضمین کند. تقویت زیرساخت‌های امنیتی نخستین اقدامی است که شاید میتواند بخش زیادی از نگرانی ها را از میان بردارد. به طور مشخص نظام بانکی ایران باید با الگوبرداری از تجربه اوکراین، روی ایجاد شبکه‌های پشتیبان آفلاین، فایروال‌های بومی و سامانه‌های هشدار سریع سرمایه‌گذاری کند. تدوین پروتکل‌های سایبری جنگی و آموزش نیروی انسانی متخصص نیز ضروری است.توسعه بانکداری دیجیتال دیگر اقدام پیشنهادی در این زمینه است؛ تجربه ایران در پاندمی کرونا و جنگ تحمیلی ۱۲ روزه نشان داد که بانکداری دیجیتال می‌تواند و باید در قالب های متنوع از جمله نئو بنک ها جایگزین خدمات حضوری شود. توسعه کیف‌پول‌های موبایلی و خدمات مبتنی بر پیامک، به‌ویژه در مناطق با زیرساخت محدود، باید در اولویت قرار گیرد.در کنار اقدامات سخت افزاری توجه به موضوعات جامعه شناختی از جمله مدیریت اعتماد عمومی هم مهم است. حملات سایبری و جنگ روانی اغلب با هدف تضعیف اعتماد عمومی انجام می‌شوندو بانک‌ها باید با شفافیت در اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات پایدار، از ایجاد وحشت در جامعه جلوگیری کنند. در حوزه بین الملل نیز تجربه کمپین فناوری برای اوکراین نشان داد که همکاری بین‌المللی در حوزه فناوری می‌تواند به تاب‌آوری مالی کمک کندو ایران می‌تواند با مشارکت در شبکه‌های منطقه‌ای، از دانش و فناوری‌های پیشرفته بهره‌مند شده و با درهمتنیدگی منافع وسرنوشتش با نهادهای بین المللی و منطقه ای ضریب امنیت سایبری فضای بانکی خود را بالا ببرد. بانکداری جنگی، فراتر از ارائه خدمات مالی، به معنای حفظ ثبات اقتصادی و اجتماعی در شرایط بحرانی است. تجربه ایران در جنگ ۱۲روزه ۱۴۰۴ و مقایسه آن با کشورهای هم‌تراز مانند اوکراین، نشان‌دهنده اهمیت سرمایه‌گذاری در امنیت سایبری و بانکداری دیجیتال است. این دو رکن، نه‌تنها در زمان صلح، بلکه در شرایط جنگی نیز می‌توانند به‌عنوان سپری در برابر تهدیدات عمل کنند. برای آینده، ایران باید با تقویت زیرساخت‌های بومی، آموزش نیروی انسانی و بازتعریف مقررات دیجیتال، آماده مقابله با چالش‌های نوین باشد. بانکداری جنگی، آزمونی برای تاب‌آوری ملی است که موفقیت در آن، به هماهنگی میان فناوری، سیاست‌گذاری و اعتماد عمومی وابسته است.

Alborz.payam@gmail.com